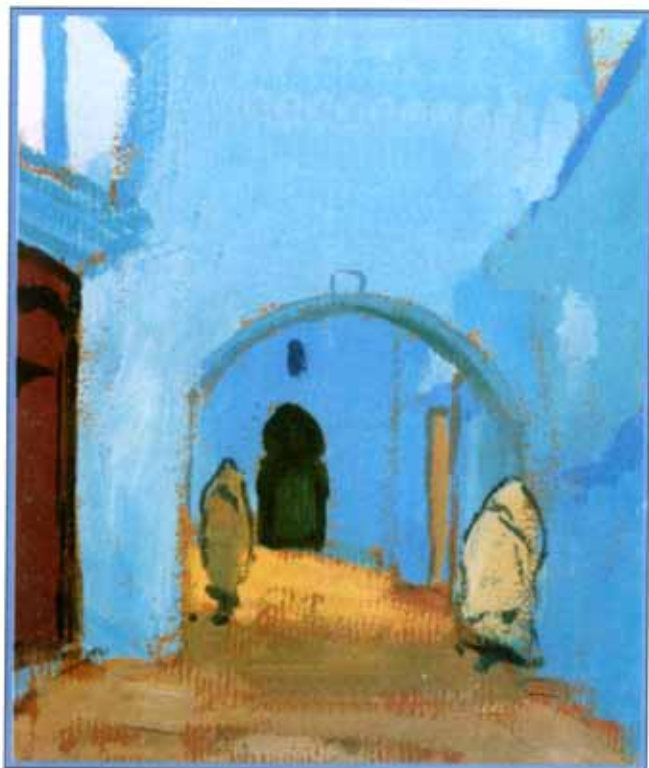


Gamal Gitani
GÜNBATIMININ
ÇAĞRISI

roman

♥
CAN



Türkçesi
IŞIK ERGÜDEN



Gamal Gitani
GÜNBATIMININ
ÇAĞRISI

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Yayına Hazırlayan
Saadet Özen

Dizgi
Gelengül Çakır

Düzeltili
Fulya Tükel

Montaj
Mine Sarıkaya

İç Baskı
Özal Basımevi

Kapak Baskı
Çetin Ofset

Cilt
Eko Ofset

1. basım: 2004

ISBN 975-8440-04-7

© Editions du Seuil, 2000 / Can Yayınları Ltd. Şti. (2000)

Gamal Gitani GÜNBATIMININ ÇAĞRISI

ROMAN

Türkçesi
IŞIK ERGÜDEN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özgün adı
Hâtif El Magib

Günbatımı ülkesinin kâtibi Cemal bin Abdullah şöyle anlatıyor:

Onun doğudan gelmiş olduğuna kuşku yoktu. Bizim topraklara kimse asla batıdan varamadı. Eğer günün birinde batıdan gelen biri olursa, son derece olağanüstü bir olay olur bu. Ülkemiz kıraç toprakların sınırında, Karanlıklar Denizi denen Büyük Okyanus'un kıyısında. Bugüne kadar karşı sahile gidip de geri dönen, gördüklerini bize anlatan kimse çıkmadı. Yine de... meçhule doğru macera peşinde koşan gözü pek insanlar hep oldu.

Örneğin şu yedi kardeş, bunlardandır. Sağda solda anlatılanlara bakılırsa, kendi elleriyle sağlam bir gemi inşa etmişler ve o zamana kadar eşi benzeri görülmemiş uzunlukta bir yolculuğa yetecek kadar erzakı içine yüklemişler. Burada görüşler ayrılmaktadır: Kimileri yolculuk altı ay sürecekti, der, kimileri bir yıl; bu yedi kardeşin asıl niyetini kimsenin bilmediğine kalıbını basanlar bile vardır! Onların nasıl veda ettiklerini kimse unutmamı. Yola çıkışlarından kısa süre önce, birtakım insanlar türemişti ortalıkta... Nereden geldikleri meçhuldü. Yedi kardeşin etrafında halka oldular ve onlarla kucaklaştılar. Kulaklarına esrarengiz sözler fısıldadıktan sonra, orada durup yelkenler fora edilene, geminin pruvası batıya yönelene kadar beklediler. Sonra yok oldular.

Onlara 'çöl insanları' dendi, çünkü -kesin bir şey söylemek mümkün olmasa da- oradan gelip oraya geri

dönmüşlerdi. Yedi kardeşe gelince; kaderleri karanlıkta kaldı. Bir daha asla onları gören olmadı. Aradan kaç kuşak geçtiğine göre, ölmüş olduklarından artık kim kuşku duyabilir? Yine de, bir gün mutlaka geri gelecekleri ve batıdan görüldükleri anda her şeyin altüst olacağı dedikodularını ortalığa yayanlar da oldu. Yüce Efendimiz bu tür iddiaları dine aykırı kabul ettiğinden, kim ki bu tür dedikoduları herkesin önünde, açıkça dile getirmeye cesaret eder, sert bir şekilde cezalandırılacaktır, diye bildirmişti, bu nedenle gizlice yayıldı bu söylentiler.

Bu kayboluşla ilgili atasözü bile çıkmıştı. Örneğin, imkânsız ya da gerçekleşmesi çok zor bir şeyden söz etmek için bizim memlekette, “Yedi korkusuzun dönüşünü bekle bakalım,” ya da “Yedi kardeş döndüğünde...” denir.

Kökene artık unutulmuş olsa da bunlar hâlâ çok kullanılan özdeyişlerdir.

Bir başka hikâyeyi de civar denizlerin en eski kaptanı, dalgaların mizacını anlamakta ustalaşmış bir kılavuz kaptan, enlem ve boylam bulmakta bilgili, yıldızların konumunu inceleyerek yön bulma sanatında uzman olan İbrahim El Rajraci'den öğrendim: Gemiciler Büyük Okyanus'ta ilerliyorlarmış ki, bir yere geldiklerinde, suların derinliklerinden çıkan bir kaidenin üzerinde bakırdan bir heykel görmüşler. Kim tasarlamıştı böyle bir şeyi? Kim yontmuştu? Buraya kadar kim taşımıştı? Kimse bunları bilmiyormuş. Böyle görkemli, böyle tuhaf bir heykelin insanların düzenine yabancı yaratıkların eseri olduğuna tüm gemiciler ikna olmuş. Ayakta, elini kaldırmış, beş parmağı açık bir insan figürünü temsil ediyormuş; yeryüzünün tüm dillerinde hâkedilmiş bir yazıtta ise şunlar yazıyormuş:

“Bu sınırı kimse geçemez.”

El Rajraci, aynı uyarıyı taşıyan ve sanki dört bir yandan gelen bir sesin bazı geceler işitildiğine de yemin etti.

Bu heykeli o da görmüş müydü? “Hayır,” cevabını verdi El Rajraci.

Görmüş olanların ağzından mı işitmişti bu hikâyeyi? “Herkes bilir bunu,” karşılığını vermişti bu soruya, “denizlerin tüm kaptanları heykelden uzak durur.”

Benim bu hikâyeleri aktarmaktaki tek amacım, dostumuzun Okyanus’u aştığı dedikodusunu yayanlar karşısında, bizim topraklara günbatımı tarafından varmanın imkânsızlığını kanıtlamaktır. Onun gündoğumu tarafından geldiğine hiç kuşku yok, zaten kendisi de bunu söyledilerdi. Güneyden gelmiş olamazdı –bir çöl insanı değildi–; kuzeyden de gelmiş olamazdı –yabancıya benzer bir yanı yoktu–.

İnsanların yaşadığı toprakların son sınırı olan, günbatımı ülkesi sultanının şehrine, bilginin anası ve iman savaşçılarının kalesi, lütuf dileyenlerin sarayı ve arayış içindeki ruhların sığınağı, yolcuların barınağı, ümit dolu yüreklerin son barınağı olan başkente girdiğini burada yaşayan kimse görmemişti. Tanrı, kentin... dostumuzun vardığı kentin sahibi ve bekçisi olan Efendimizi korusun!.. Kapalıçarşının olduğu mahallede, şehir merkezinde, ulucaminin karşısında görüldüğünde yorgunluktan bitkin bir haldeydi. Etrafını saran yumurcaklar ve aylaklar itişip kakışıyordu. Ve küçük bir yaramaz ona taş atmaya kalkıştığında, aniden herkesin tanıdığı ve ürktüğü korkunç bir sesin gürlediği işitildi: Caminin girişine çıkan basamakların tepesinde marabut, Şeyh El Ekberi¹

¹ Şeyh El Ekberi; Sufiliğin en önemli şahsiyeti olan İbni Arabi’ye (1165-1241) verilen lakap; *Şeyh El Ekber*, ‘En Büyük Efendi’ anlamına gelir. (*Tüm notlar, kitabı Arapça aslından Fransızca’ya çevirenindir*)

duruyordu; Tanrı onun yardımını üzerimizden eksik etmesin!

Dostumuz, hatıralarındaki korkunun umutla karıştığı, yorgun, yalvaran bakışlarla ona doğru döndü. İlerledi; içinde, yolluk niyetine yedi eski kitabın bulunduğu heybesini sürüklüyordu; bu kitaplardan ilerde ayrıntılı olarak söz edeceğiz. O an büyük bir sessizlik oldu ve suskun kalabalık yavaş yavaş yaklaşıp görünmez bir hududun eşiğinde donup kaldı. Yalnızca dostumuz yürümeye devam etti. Merdivenden çıktı ve şeyhin iki basamak berisinde durdu. O sırada, El Ekberi'nin şu sözleri ettiğini herkes işitti:

“Nihayet geldin!”

“Nihayet,” cevabını verdi dostumuz.

“Kardeşlerden ne haber getirdin?”

“Ruhlarını sana çevirdiler.”

“Böylelikle, Tanrı'nın izniyle, kendi sığınaklarına varırlar,” dedi bunun üzerine şeyh, huzurlu ve kesin bir ses tonuyla.

Bir işaretle onu merdivenden çıkmaya, caminin eşiğini aşmaya davet etti. Dostumuz çok bezgin görüldüğünden, şeyh onun alnını okşadı ve elini hafifçe sarığına değdirdi; sonra kalabalığa doğru dönünce, herkes, saygılı ve çekingen, başını öne eğerek hemen dağıldı!

Marabutların Üstadı –yüce, saygın şahsiyet, kaya gibi sağlam, soylu ruh, sözü herkesçe dinlenir– Şeyh El Ekberi, –ne kadar kudretli olsa da– asla yüksek mevkideki bir şahsiyetin huzuruna çıkmaz, onu çağırır ve o da, gayet mütevazı, şeyhin huzuruna çıkar. Küçüklerden önce büyükleri azarlar. Onu ‘Sultan’ diye adlandırmalarının böyle yığınla nedeni var. ‘Sultan’ dendiğinde kastedilen şeyhtir; oysa bu sıfat ülkenin tek hâkimine, hükümdarlığı idareyle görevli kişiye verilir genellikle. Zaten

bundan bir yıl önce Efendimiz boyun eğerek –ve olayların da zorlamasıyla– kendi sıfatını *vali* olarak değiştirmeye karar vermişti, böylece El Ekberi'den başka 'sultan' kalmadı.

Onun en etkileyici yanı, dönüşümlerden hoşlanıyor olmasıdır. Örneğin kâh bir aslan, kâh narin bir kelebek halini alır, kimi zaman havada asılı bir bulut, kimi zaman da karanlığı delen ışık olur.. ya da kayayı delip çıkan, rüzgârın keyfine göre sallanan bir çiçek.

Yıldızlara meraklı olduğu da bilinir, uzak gezegenlerin hareketleri hakkında bilgi sahibidir, harflerin esrar ve sembollerine vâkıf biridir, batıya doğru, geri dönüşsüz bir yolculuk için Karanlıklar Denizi'ne çıkmış o maceraperest gemicilerin hikâyesine karışmıştır. Yazgılarını kesin olarak bilir. Ama bu konuda asla tek laf etmez.

Yedi gün boyunca dostumuz Üstadımızla baş başa kaldı, yalnızca namaz saatinde ortaya çıkıyordu. En arka sırada saf tutuyor, heybesini daima elinin uzanacağı yere koyuyordu. Diğerlerinin selamına, başını hafifçe sallayarak karşılık veriyordu. Tek bir laf etmiyordu. O haftanın sonunda caminin avlusunda belirdi, gözlerini batıya dikmişti, sanki bir şey bekler, bir işaret arar gibiydi.

Ona 'Yabancı' dendi. Her şey, varoluş tarzındaki her şey, oturup kalkışındaki, yitip giden bakışlarındaki her şey, yalnızca gelip geçici olduğunu ve günün birinde gideceğini düşündürüyordu... Hangi ufuklara doğru? Bunu kimseye açmadı, bana bile, birlikte sohbet ettiğimiz, birbirimize dostça bağlandığımız anlarda bile bundan söz etmedi. Yine de onu az çok anlamayı başarmıştım. Sözlerinin ötesinde, sessizlikleriyle, başıboş dolaşmalarıyla da benimle konuşuyordu. Ondandır bana erişen işaretlerle sırlarının kırıntılarına vâkıf oldum. Ama büyük bir istekle onun hikâyesini yazmak gibi soylu bir göreve kalkıştığımda, kendi kendimle yaptığım bir anlaşmaya

sadık kalarak, bu derlemede bunlara imada bulunmakla yetindim yalnızca: Sözlerindeki sırrı açığa vurabilecek tek bir sözcüğü bile asla kullanmadım, tamamen açık bir şekilde sözünü ettikleriyle yetindim.

Açıklık ve şeffaflık kaygısıyla sürüklendiğim bu konu dışı açıklamaları kısa keserek konuma geri dönüyorum. Gönüllü olarak içine kapandığı bu karantinadan çıktığında dostumuz gerçekten de kendisinden söz etmeye başladı; insanlarla gevezelik ediyor, görmüş olduğu her şeyi, geçtiği memleketleri, çağları, konakladığı ülkeleri, ruhunu ve bedenini kaplamış olan beklenmedik gücü, elinden kaçırdığı sınırsız gücü, tanıdığı muhteşem kadınları, hayran kaldığı, o zamana kadar duyulmamış tuhaflıkları anıyordu.

Onun hikâyesi tüm şehirde dilden dile dolaştı; en uzak köylere kadar vardı. Bir süre sonra, onun hikâyelerini dinlemek için uzaklardan gelenler oldu. İster inanın ister inanmayın, bu hikâyeleri her dinlediklerinde büyüleniyorlardı.

Dostumuzun ününün giderek büyüdüğünü ve adının dudaktan dudağa yayıldığını gören Efendimiz, anlatacaklarını kendi ağzından dinlemek için adamlar salıp onu çağırttı. Ama o bu emre hemen itaat etmedi, önce Şeyh El Ekberi'yi görmeye gitti, o da bir işaretiyle sultanın huzuruna çıkmasına izin verdi.

Böylece saraya çıktı. Bir salonu ona tahsis ettiler; orada yüksek düzey yabancılara sunulan tüm saygı ve ilgiyi gördü. Anlattıkları karşısında büyülenen, ona iyice bağlanan Efendimiz üç toplantının sonunda beni çağırttı. Ben de, beni neyin beklediğini merak ederek, sultanın huzuruna çıktım.

“Bu yabancıнын gelişini,” dedi, “gelmiş geçmiş en tuhaf olaylardan biridir. Ya unutulursa? Ya onun hikâyesi, şehirde bir iz ya da etki bırakmadan bir duvardan öte-

kine koşturan yumuşak bir meltem gibi yok olup giderse?”

Efendimiz sözünü kesip gözlerini üzerime dikti, bir yandan da parmaklarını gür sakallarında gezdiriyordu.

“Ne yapmalı o halde?” diye devam etti sultan.

Bir anlık bir sessizlikten sonra, yazma sanatı üzerine görkemli bir el kitabı kaleme almış, Şark’ın okumuşlarından birinin eserine şu düşünceyle başlamış olduğunu söyledim:

*Nedir ki düşünceler ve fikirler
Geçici, tatlı meltemlerden başka?
Yalnızca kalem alıkoyabilir onları.*

Efendimiz bu sözden hoşlandı ve bana Yabancı’nın aktardığı her şeyi ince ince yazmamı ve anlatacakları tükenene dek görevime ara vermeden devam etmemi emretti. İşim bittiğinde gelip yazdıklarımı Efendimize teslim edecektim, o da bu hikâye rüzgârların keyfince asla dağılıp gitmesin ve insanların belleğinde, günün birinde Tanrı mutlak bir hüküm getirene kadar¹ asırdan asıra aktarılınsın diye kopya ettirecekti.

¹ Kuran’a atıf var.

Çağrının Hatırlanışı

Tanrı'nın yoksul kulu, ondan bağış, sevgi ve şefkat dileyen, Mısır topraklarında, Kahire'de doğmuş olan Ahmed bin Abdullah bin Avd bin Selâme, El Gohani, El Saidi anlatıyor:

Yaşadığı şehri bir çarşamba günü terk etti Yabancı. Mayıs ayının dokuzuncu günüydü, bundan kırk beş, belki elli beş, hatta yetmiş beş yıl önce, çok çok uzun süre önce. Anıları bu kadar bulanıkken kesin olarak saptamak, doğrusunu bilmek mümkün değil.

Günü kesin olarak söyleyebiliyor –dokuzuydu–, ama üzerinden kaç yıl geçti? Öyle gerilerde kaldı ki! Kimi zaman ona önceki gün yola çıkmış gibi, kimi zaman ise ezelden beri yolculuk ediyormuş gibi geliyor.

Ne var ki, günbatımı ülkesine vardıktan sonra, şafağa doğru gittiğini hâlâ hatırlıyor.

Bir süre duruyor, bakışları boşluğa dalıyor, yüzünün anlamına nüfuz etmek mümkün değil, kendi kendine soruyor: “Genellikle doğum gibi, ölüm de niçin şafak vakti gelir?”

Babası, siyah ipliğin beyaz iplikten ayırt edilmeye başlandığı vakitte kapamıştı gözlerini. Annesi, dayısı, halası, en yakın arkadaşlarının çoğu da öyle. Ve dünyaya gelişini dinlediği herkes, gene şafak vakti annelerinin

karnından kovulup gün ışığına çıkmışlardı.

Niçin ordular günün ilk ışıklarından önce savaş durumuna geçip ölüme doğru ilerleyen ilk birliklerini o vakitte oluşturuyorlardı? Strateji uzmanlarının günün bu saatini tercih etmesini nasıl açıklamalı?

Soruyu soruyor ama cevaplamıyordu. Kuşkusuz var-sayımdı dile getirdikleri, kesin kanıya vardırın bir şey yoktu söylediklerinde. Kulak kesilerek, söylediği her şeyi kâğıda geçirdiğim tüm o söyleşiler boyunca bu böyle sürdü. Bu konuda ileri sürdüğü bir düşünce de şuydu: “Şafak, son ile başlangıcın kavuştuğu saatin yaklaştığı anlamına gelir: Gece sona erer ve gün boy gösterir.”

Ben, Cemal bin Abdullah, ekliyorum:

Eskiler yolculuğa her zaman şafakta çıkmayı tercih ettiler. Yola koyulmak için bundan daha uygun zaman yoktur, çünkü sabahleyin daha tez adımlar atılır. Bilgi aramak için yola çıkılır, dünyanın işaretlerini, harikula-de ve eşsiz manzaraları, dağları ve denizleri, her türden hayvanı, olağanüstü bitkileri, karmakarışık anları, kimi kez zamanın akışından kaçan ve anıda kalan, onları yaşayanlarla birlikte yok olan biricik saatlerin sırrını çözmek için yola çıkılır. İbadet için, yaşayan ya da ölmüş ermişleri ziyaret etmek için yola çıkılır. Anlaşılan o ki, ölüleri ziyaret etmektense yaşayanları ziyaret etmek tercih edilir. Yine de, bir davet arayarak, kendine bir bilgiyi hatırlatma, örnek bir yaşamı kendine rehber edinme kaygısıyla ya da insanın yüreği sonsuza dek yok olmuş sevgili bir varlığın özlemiyle doluyken, Tanrı'nın sevgili kullarının mezarları ve müteveffaların son konutları önünde durup saygı ve hürmet göstermekten daha değerli bir şey olamaz. Ve eskilerin dediği gibi, bilginlerin, azizlerin, sanatçıların yüzlerini incelemek, onların izinde yürüme ve davranışlarını taklit etme arzusunun, ibadetin bir parçasıdır. Kuyımdan kaçmak için de yola çıkılır...

Ama Mısırlı Ahmed bin Abdullah El Gohani'nin bana anlattığı yolculukları nasıl nitelemeli, nasıl tarif etmeli? Ömrüm boyunca bu ülkeye sımsıkı yapışıp kalmış olan ben, nasıl bir güçlüğüne içine düştüğümü gizleyemem. Ben asla yerimden kımıldayamamıştım, kesinlikle uyusukluktan değil –yola çıkma arzusunu içimde defalarca hissettim!–, ama hiç imkânım yoktu, bulunduğum yere zorunlu olarak mahlanmış gibiydim.

Onu dinleme arzum ve merakım gün geçtikçe arttı, öyle ki günün birinde, bu göreve ne kadar daldığımı fark ederek, gündelik işlerimi bırakmak ve her zaman yaptıklarımın son vermek zorunda kaldım.

Şu an hikâyenin başına geri dönüyorum –her şeyin başlangıcının bu olduğunu kimse inkâr edemez–, gerçekten de, dostumuzun yolculuğunun başlangıcı bugüne kadar işittiğim en olağanüstü şeylerden biri.

Ahmed bin Abdullah, çağrının ilk seslerinin aniden geldiği vakitten öncesine dair kayda değer hiçbir şey hatırlamadığı iddiasında. Yine de defalarca belleğini eşelemeye çabaladı boşu boşuna! Yalnızca boşluklar buldu belleğinde; kimliğini bile bilmediği varlık ya da şeylerin birbirine karışan harfleriyle uzanan, hepsi birbirine bağlı ve birbirinden ayrı, silik, uçucu uzamlar, esrarı anlamayı sağlayamayacak kadar incecik ipler. Sanki çağrıdan önceki hiçbir şey asla olmamış gibiydi, ama yine de hepsi onun teninden ve yakıcı soluğundan geçmişti. Ne hakiki yapısı kavranabilen, ne sırrına erilebilen, ne de kökeni bilinebilen bu görünmez varlıktan gelen emri aldığı anda erişkinliğe ilk adımlarını atıyordu.

O gece, tam olarak ne olduğunu bilemiyordu ama huzuru kaçmıştı. Ve, uykusuzluğun dağıldığı ve bilincin uykuya daldığı âna nihayet girerken, nesnelere aniden

eriyip dağılır, saatler birbirine geçer, karanlık görüntüler birbirini izlerken, zlem beklentiye, yarın umuduna, kararlara, tasarıllara, herhangi bir günahın pişmanlığına karışırken...

Orada...

İki dünyayı ayıran ve birleştiren o anlardan birinde, şiddetli ve ani bir ağrı çınladı. Sonra da nasıl bir ısrarla tekrarlandı! Yine de o ilk ınlayışı asla unutamayacaktı. Her Şeyin başlangıcı –ve sonu– böyledir, bu asla bellekten silinmez. Ve aradakilerin sonuçta ancak nispi bir önemi var!

ağrı nereden gelmişti?

Bunu kesin olarak saptayamadı. İ dünyasından fişkırıyormuş gibi geldi ona, hep içinde saklı kalmış bir başka sese benziyordu ve aynı zamanda, dış dünyasından, belirli bir yerden değil ama aynı anda her taraftan geliyor gibiydi. Sanki kendinden kaçıp çıkmış bir ses. Ama insan tam konuşurken kendi sesinin tınısını işitebilir mi hiç? ağrı, bildik hiçbir Őeye benzemiyordu, her türlü karşılaştırmaya isyan ediyordu, uzaktı, her türlü kaynaktan uzak... Kökeni nasıl belirlenebilirdi? Hiçbir yerden geliyordu, böyle çıkmıştı ortaya.

“Git!”

Kozmik düzende bir buyruk. Hem yukarı dünyadan hem aşağı dünyadan aynı anda yayılan, ne direnç ne karşılık kabul eden bir buyruk. O ise kendini eli kulağında olan uykunun bağlarından kurtulamayacak ya da henüz belirsiz uyanışın kıyılarına tutunamayacak kadar beceriksiz hissediyordu.

“Git!”

Kuşku yoktu artık!

Ayağa kalktı, korku içindeydi, tek başınaydı, kendi kendine teslim olmuştu, bakışları sabitti. Boğazında bir yumru düğümleliyordu, yaşlar gözlerine hücum ediyordu. Bu özelliği bir daha onu asla terk etmeyecekti. Gezip dolaşmaları sırasında bunu ona kaç kez söyleyeceklerdi! “Sanki ağlayacak gibisin ama ağlamıyorsun...” diyordu yüzüne dikkatle bakanlar. Ve, ezeli gülümsemesi yüzünde belirlediğinde bile, bir türlü akmaya karar vermeden durup duran o damla asla eksik olmadı gözünden.

“Git!”

Dondu, gözü kirişte; sanki sesin ardından, ruhunda kalabalık halde itişip kakışan işaretlerin taşıyıcıları geliyordu.

“Nereye?”

“Güneşin battığı yere.”

Güneşin battığı yere mi? Ama hangi yollardan, hangi patikalardan geçmeli?

“Güneşin dolaşmasını izle...”

İyice uyandığında etrafına bakındı –yatak, başını koyduğu yer, tatlı bir ılıkılık içinde kalmış oda–; kımiltısız yaşamının orada tamamlandığına kesin gözüyle baktı. O âna dek olmuş olanlar artık bir daha olmayacaktı. Bu birleşik, kurallı geçmiş çoktan parçalanmış, talan edilmişti. Geçmişte uyumlu bir bütün oluşturuyor gözükene tüm bu şeyler bozulmak ve yokluğa düşmek üzereydi. Bu huzurlu ev artık onun değildi, burayı terk etmeye

mahkûmdu, kendisi daha en ufak bir harekette bulunmadan yolculuk fikrinin içine işlemiş olduğuna emindi. Yazgının sürpriz ve tesadüflerinden, esrarengiz olaylardan çekiniyor muydu, bunu Tanrı bilir! Ama bu çağrının onun huzurunu aniden kaçıracağından ve uzun zaman boyunca içinde kök salmış işaret noktalarını ortadan kaldıracığından nasıl emin olabilmişti?

Olayların gündelik akışının bir daha düzelmemek üzere bozulduğuna kuşku yoktu.

Yatağa uzanmak, uyumak... artık bunları düşünebilecek hali yoktu! Önce, neler olup bittiğini, kalmanın imkânsızlığını yavaş yavaş anlayarak, kendine acıdı. Ama çağrıya cevap vermekten ve uzun bir yolculuğa hazırlanmaktan başka çaresi yoktu. Bunun üzerine, aptes alıp namazını kıldıktan sonra, eşya olarak sağ eline keten bir küçük heybe alıp yola koyuldu. Çağrıyı sürdüren yankıların çağrıyı izlemesini emretmiş olduğuna emindi.

Gidiyordu, sallanarak, küçük adımlarla. Ona özgü olan ve aşına olduğu bu duvarlara, köşe başlarına, bu yerlere bakışlarıyla veda ediyordu... Köşe başları onda daima hüznü uyandırmıştı.

Köşe başında durmak her zaman bir güzergâhın sonu ve bir kavşağın yakınlaşması, bir evrenin sonu ve yeni bir yola çıkışın habercisi anlamına geliyordu. Yüreği çarpıyor, kâh belirsizlik, karanlık içinde, kâh ışıklı aydınlıkta yaşanmış anlardan kalmış bir yığın görüntü ruhuna akın ediyordu.

Ah, ya bu kapalı, aralık ya da açılmak üzere olan kapıların anısının heyecanı boğarsa onu!.. Kahire'ye veda ederken, her bir kapının önünden geçti. Yola çıkıyordu ve kendi şehrinin yavaş yavaş uzaklaştığını hissediyordu. Bu şehrin evlerinin cephelerini, binalarını, minarelerini, kubbelerinin gölgesini, çeşit çeşit ışıklarını, kahvelerinin kokusunu, meyve, tohum, yağ, mum

saticılarının –küçük ya da büyük– dükkânlarını, büyük meydanları defalarca aklından geçirmişti. Dar bir sokağın girişini, bir geçidin ayrıntılarını hatırlamak için, uykusuz kalma pahasına, ne çok çabalamıştı. Sanki bunları unutursa nirengi noktaları silinmiş olacaktı.

Sabahın erken saatlerinin ışığı altında, karanlık geceden henüz çıkan, puslarla halelenmiş minareleri seyretti, o dişi varlıkları, gökyüzüne doğru uzanan, enginlik içinde karartı halinde beliren insan siluetlerini seyretti.

Dükkânlar henüz kapalıydı ama şehir canlanmaya başlamıştı bile. Meçhul bir hedefe doğru güçle giden bu ihtiyarı, bir hanın kapısı önünde derin bir uykuya dalmış şu yumurcağı ve iki eşeğin hüzünlü bir tevekkül içinde çektiği o yük arabasını daha uzun süre hatırlayacaktı. Uzak bir ülkedeki bir hayvanat bahçesinde, sanki olağanüstü bir yaratılmış gibi seyircilere gösterilen bir eşeği aniden gördüğünde kesinlikle onu hatırlayacaktı yeniden! Bu sebinin oymalı alınlığını daha uzun süre hatırlayacaktı. Bu çeşmenin önünden defalarca geçmişti ama ne kabartmalarındaki zarafeti ne de demir aksamının zenginliğini fark etmişti! Şehri terk ettiği şu saatte ne kadar çok ayrıntı vardı ilk kez gözüne çarpan! Sanki sonu gelen bu şehir yeni bir başlangıcın habercisiydi onun için. Bu konuda söyleyecek çok lafı vardı...

Efendimiz ve ustamız El Hüseyin'in¹ türbesini ardında bırakırken ruhuna bir fatiha okumayı ihmal etmedi. Yardımını istedi, yalvardı, başındaki sıkıntıyı, şaşkınlığını anlattı. Sonra Halig² istikametini tuttu. El Ezher, muhteşem... El Guri Camii ve kubbesi... Pinekle-yen evler... uyuşuk dar sokakların anısı şimdi sanki ona

¹ El Hüseyin: Peygamberin torunu, 680 yılında Kerbela'da şehit düşerek öldü. Kendi adını taşıyan camide bulunan ve kutsal kalıntılarının barındırıldığı türbe 1154 yılında inşa ettirildi. Burası, özellikle doğumunun kutlandığı dönemde Kahire'nin bellibaşlı dini ibadet yerlerinden biridir.

² Halig: Nil'i Kızıldeniz'e bağlayan eski kanal. Firavunlar döneminde kazılmış, tarih boyunca defalarca doldurulmuş, daha sonra, on dördüncü yüzyılda yeniden düzenlenerek deniz ulaşımına açılmıştır. On dokuzuncu yüzyıl sonunda tamamen kapatılmış

engel olmak ister gibi zihnine hücum ediyordu. Bir süre sonra, sırtını doğruya vererek, tahta köprüyü aştı.

Sırtlarına ağır yükler bindirilmiş, çökmüş dizi dizi develer. Yola devam etmeden önce bir an durdu. Kervanların yola çıkış noktası burası değil; burası tacirlerin konaklama yeri olarak bilinen bir yer de değil. Yine de, her şey konvoyun yola çıkmaya hazırlandığına işaret ediyor. Hangi istikamete doğru? Kımıldamadan, tereddütlü, kararsız bakışlarla baktı. Orada durdu, utangaç. İlk adımlarını atan bir insan gibi çekingen, bir seçimle karşı karşıya kalmış biri gibi sıkıntılıydı... Sanki biri onu fark etti, en azından varlığı merak uyandırdı. Uzun boylu, dal gibi ince bir adam, soylu ve güçlü havasıyla, ona doğru geliyor...

“Yolcu musun?”

Başını sallar.

“Hangi yöne?”

Çağrıyı devam ettirircesine gelen o cümlelerden birini tekrarlamak üzeredir ki cayar. Yarım ağız şunu demekle yetinir:

“Güneşle birlikte yolculuk ediyorum.”

Bu sözler üzerine, adamın, yarı yarıya mavi bir peçeyle örtülü olan yüzü aydınlanır.

“Hoş geldin, soylu kişi, soylu oğlu,” der, kollarını ona doğru uzatırken.

“Beni tanıyor musun?” diye sorar öteki, şaşkın.

Ve esrarengiz bir tonda cevap verme sırası adamda-

dır:

“Hayır, ama seni bekliyordum.”

Çok sevinmiş bir hali vardı: Kervan bir süre batı yolunu izleyecekti. Rota değiştirdiğinde onu haberdar ederlerdi ve o zaman da onlarla birlikte mi yola devam edeceğine, yoksa güneşi mi izleyeceğine karar verirdi.

“Ama... sanki beni tanıyor gibisin.”

“Her şeyin zamanı var,” dedi adam eliyle doğuyu işareterek. “Şimdi, günün ilk ışıklarından önce yola çıkmamız gerek.”

Aniden, güneş kursu ufukta belirirken kervan sarsıldı. Tüm kervan dağılıp birleşti, Kahire’yi geride bırakarak yavaşça uzadı. Bir saat önce, bu adamların hiçbirini tanımıyordu. Ama şimdi onların erzakını, yollarını, yazgılarını paylaşıyordu, onlara hizmet ediyordu, o güne dek olsa olsa uzağından geçtiği, hiç görmediği bu hayvanlara özen gösterip bakıyordu. Onun gelip katılmasına hazır olmadığını düşündüğü bu gruba yük olmamaya çalışıyordu. Bu yüzden bir kenarda durmayı tercih ediyordu: Bir konuşma işitti mi hemen uzaklaşıyordu. Adımlarını sıklaştırıp yolculardan birinin yanına vardığında, bir an önce onu geride bırakmak için telaşlanıyordu, sanki yalnızlığa kavuşmakta acelesi varmış gibi!

Adamlar develere nöbetleşe biniyorlardı. İflahları kesildiğinden bir deri bir kemik kalmış hayvanlardan iki misli kalabalıktılar. Zaman geçtikçe, sanki bakışları sonsuzluğa dalyordu. Yürüyüşlerini gören biri hiç mola vermediklerini söyleyebilirdi. Kervandakilerden biri deveye binmesini teklif etti, ama o henüz yorgunluk hissetmediğini ileri sürerek reddetti. Bir Bedevi olan, Hadramut

kökenli, Yemenli adamın yüzü kocaman bir gülümsemeyle aydınlandı o zaman. Bu, ona karşı özel bir iltifat ya da lütuf değildi, herkesin uyması gereken bir kuraldı: Herkes sırayla yürüyecek ve deveye binecekti.

Gözden irak olabilseydi bunu yapardı. Onları rahatsız etmekten çekiniyordu. Hadramutî, hissettiklerini anladığını söyledi ona, içini açmıştı: İlk zamanlar hep böyle olurdu, hele hele insan tanımadığı kimselerle birlikte olmaya ve yolculuk etmeye mecbur olduğunda...

“Benim yolculuk etmek zorunda olduğumu nereden biliyorsun?”

Yemenli tekrar güldü, yüzü merhamet ve tatlılık doluydu:

“Seni yola çıkmaya mecbur eden nedeni ya da hangi hedefin peşinde olduğunu soracak değilim, ama senin durumundaki birini tanımak kolaydır.”

Temkinli olmak için onları gözden yitirmemesi gerektiğini de ekledi; çünkü yolda sayısız tehlike vardı, en basitinden yolunu yitirebilir ve vahşi hayvanların ya da insanların saldırısına uğrayabilirdi, yolunu şaşırılmış bir yolcuyla avlamaktan daha kolay bir şey yoktur. Evet, yol boyunca pek çok tehlike nöbette bekliyordu, gezgin yaşamından bellekte kalan şey sevinçten çok bir tür yanmaydı. Ama, eğer insan yalnız kalmaya, görünmeyen, kavranamayan ya da erişilemeyen bir şeyin peşinde kendi düşüncelerine gömülmeye yatkınsa, özellikle kendinden sakınmalıydı. Yolda sayısız tesadüf ve tehlikeyle karşılaşmak mümkündü, bunların bazıları biliniyor olsa da, bilinmeyen birçok başka tehlikeden çekinmek gerekirdi. Çünkü bilinmezi yalnızca O bilirdi.

Güneş yavaş yavaş ufukta batmaya başlayana dek

aralıksız yol aldılar. Küçük köyleri, sonra tarlaların arası-
na aralıklı olarak serpilmiş evleri geçtiler, artık insanla-
rın oturduğu yerleri geride bırakmışlardı. Yavaş yavaş
palmiyeler azalıyordu, şimdi uzaklarda tek tük çalılardan
başka görünen bir şey yoktu, verimli topraklarla
kıraç toprakların sınırındaydılar. Işığın sarardığı saatte,
güneye doğru iniş başlamıştı, tıpkı uzun bir yürüyüşün
başlangıcına hazırlık sınavı gibi, çölün belli belirsiz sınırlarına
varmışlardı. Gözün bir bakışta tüm antik piramitleri
görebileceği bir yüksekliğe ulaşmış olmalıydılar;
açık havada, ufuk berrak olduğunda, Nil'in vadi boyunca
ışıldadığı görülebilirdi. O noktada, batıya doğru giden
tüm kervanlar çöl yollarına girerlerdi. Bir başka yola gir-
mek kesinlikle ölüm demekti.

Kervancılar okuyup üfleme, develerin boyunlarına
muskalar asmayı asla ihmal etmiyorlar ve Tanrı'ya içten-
likle yakarıyor, dualar ediyorlardı. Hayvanları, vadi kıyısındaki
son kaynak olan su noktasına götürmek ve üç gün yetecek kadar su
içmelerine özen göstermek gibi bazı kurallara uymaları şarttı.
Daha ötede, yedekleri tükenmeye başlıyordu, ki bu da hiç arzu edil-
ir bir şey değildi. Ayrıca, çok eski zamanlardan beri, dar yol boy-
larında insanların ve develerin direnciyle belirlenen mola noktaları
vardı.

Bu uzun boyunların görüntüsünü, iri yudumlarla
yuttukları suyun sesini, suya tıkabasa doyan hayvanların
uzaklaştığı ânı uzun süre hatırlayacaktı. Kendisini,
tıpkı bir huduttaymış gibi, gelecek üzerine düşünceleriyle
geçmişe dalmaları arasında bölünmüş buldu... Bir an
vazgeçmek geçti içinden. Yolu yarıda bırakıp evine
kavuşması hâlâ mümkündü, hatta isterse geceleyin bile
dönebilirdi. Ama çağrının onda uyandırdığı saygı dolu
endişe, onu yolunu izlemeye mecbur kılıyordu.

Günbatımında sokağı kaplayan hareketlilik geldi





Gamal Gitani

GÜNBATIMININ ÇAĞRISI



Nobel ödüllü *Necip Mahfuz*'un 'manevi oğlum' dediği **Gamal Gitani**, çağdaş Mısır edebiyatının en önemli adlarından biri. Bütün dünyadaki okurları, onu, özellikle 'zaman' kavramıyla oynadığı, belirsiz zamanların öykülerini bir araya getirdiği yapıtlarıyla tanıyorlar. Yazar, **Günbatımının Çağrısı**'nı da Doğu'nun anlatı geleneğinin izini sürerek bilinmedik çağlara dair, iç içe geçen masallarla örmüş. Günlerden bir gün, Kahire'de yaşayan *Ahmed bin Abdullah*, bir ses duyar: "Git!" demektir biri ona. *Ahmed bin Abdullah*, bu çağrıya uyarak günbatımına doğru ilerlemeye başlar. Sesin kaynağı belirsizdir, belki *Ahmed*'in kendi yazgısıdır bu ses, kendi gönlüdür seslenen. Güneşi kucaklamaya giden bu yol, onu çöllere, vahalara götürür. *Ahmed bin Abdullah*, kuşların dilini, toprağın, yıldızların gizlerini bilen bilgelere, güzel kadınlara rastlar; aşkla tanışır. Belli bir yaşta cinsiyet değiştiren insanların yaşadığı bir ülkede, onu efendi olarak kabul ederler. Ama onun için süreklilik ya da huzur yoktur; nereye gitse, günün birinde, aynı karşı konulmaz buyruk onu yerinden eder: "Git!" Yolculuğun son durağında, *Cemal bin Abdullah* adında bir kâtip, *Ahmed*'in başından geçenleri yazmaya başlar. **Gamal Gitani**, bu romanında kurduğu hayal evreninin içinde, günümüz dünyasının iktidar, yönetme, yönetilme gibi kavramlarını sorguluyor.

Kapak resmi: ALBERT MARQUET

ISBN 975-8440-04-7



9 789758 440047
<http://www.canyayinlari.com>